

Végül az igazgatóválasztmány kiegészítésére került sor. Az alapszabályok értelmében minden évben az igazgatóválasztmány 21 választott tagja közül kilép az a hét tag, akit három évvel azelőtt választott meg a közgyűlés. A kilépettek újra megválaszthatók. Ebben az évben dr. Bíró Vencel, dr. Boga Alajos, Gálffy Zsigmond, Márton Áron, Vári Albert és dr. Vékás Lajos 1940-ben megválasztott igazgatóválasztmányi tagok lemondására került sor. Ugyancsak most járt le az 1942-ben elhunyt dr. Ruzitska Béla igazgatóválasztmányi tagsága is. Dr. Bíró Vencel igazgatóválasztmányi tagot az Egyesület 1942. évi rendes közgyűlése főtitkárrá választotta, és így hivatalból lett a választmány tagja. Az igazgatóválasztmány javaslatára a közgyűlés az 1943-tól 1946-ig terjedő ülésszakra a következő rendes tagokat választotta meg, illetőleg választotta újra az igazgatóválasztmány tagjaiul: *dr. Baráth Béla, dr. Boga Alajos, Gálffy Zsigmond, dr. Kristóf György, Márton Áron, Vári Albert és dr. Vékás Lajos.*

Az indítványok, javaslatok során a közgyűlés tudomásul vette a Bölcsészeti, Nyelv- és Történettudományi szakosztály, valamint a Jog- és Társadalomtudományi szakosztály új ügyrendjét, az utóbbi szakosztály közgyűlésének kérésére pedig kimondotta, hogy az egyesületi alapszabályok módosításának végleges tárgyalása során a szakosztály nevét Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztályra fogja változtatni.

A közgyűlés az Egyesület multévi működésének számbavételén és folyó ügyeinek elintézésén kívül — a hagyományokhoz híven — egy ünnepi értekezésnek is helyet adott a tárgysorozatban. A közgyűlés keretében a Jog- és Társadalomtudományi szakosztály felkért előadójaként *dr. Ottlik László* egyetemi ny. r. tanár tartott magas színvonalú, értékes ünnepi előadást *A politikai géniusz* címen.

A közgyűlés báró Jósika János elnök zárószavaival ért véget.

Nagy Géza

TÁJKÉRDÉSEINK ÉS A KOLOZSVÁRI SZEMLE JELENTŐSÉGE

Mai szakosztályi ülésünkön Apáczai Csere János idejének kolozsvári scholabeli állapotairól hallunk előadást, szakavatott tudóstól, bizonyára egészen új adatok megvilágításában.* A kérdés igen vonzó egyrészt a hozánk közel álló Apáczai Csere János személyénél fogva, kit a magyar tudomány és műveltség történetében kivételes megbecsülés illet meg, másrészt azért is érdeklődéskeltő, mert Kolozsvárról van szó, amelynek multjához és jelenéhez mindnyájunkat eltéphetetlen kötelek kapcsolnak és meleg érzelmi szálak fűznek. Az újabb történetírás felismerte az egyes városok, vidékek, tájak kiemelkedőbb szerepét a nemzeti művelődés szolgálatában, s ezzel jelentőséget nyert a kisebb tájegységek irodalmi, tudományos, művészeti, népi, társadalmi, gazdasági, egyházi és politikai multjára vonatkozó adatokból annak a lelkeségnek és szellemiségnek a kifejtése, mely az illető helyek történeti színét és kulturális jellegét az idők folyamán kialakította. A városokat, tájakat, melyekben az egymást váltogató nemzedékek soha meg nem szűnő törődéssel munkálják a lelki és anyagi jólétet, élő személyiségeknek foghatjuk fel, ennél fogva beszélhetünk a közművelődés fejlesztése terén szerzett érdemeikről, sőt ezt bizonyos rangsorral is kifejezhetjük.

A városok azonban, mint a közművelődés közismerten fontos tényezői, a jelenben is feladatokat vállalnak és váltanak valóra a szellemi élet vona-

* Ez az elnöki megnyitó elmondott a Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály f. évi március 17-i szakülésén, mikor Apáczai Csere János korának kolozsvári scholabeli állapotairól *Herepei János* adott elő.

lán a műveltségjavak felvételében, termelésében és tovább sugárzásában. Ma már — jól tudjuk — nemzeti érdeket szolgáló elsőrangú művelődéspolitikai követelmény az egyes városok kiépítése művelődési gócpontokká azzal a rendeltetéssel, hogy a főváros mellett hátrányosabb helyzetben levő vidék is tevékeny szerepet kapjon a szellemi élet szervezetében a nemzetiség védelme, megerősítése s a lelkiség öntudatosítása céljából. Ebben a művelődéspolitikai elvben tulajdonképpen az a törekvés jut kifejezésre, hogy a fokozatosan kiépített kulturális központok útján, amelyeknek gondoskodniok kell bizonyos körzetekben a szellemi javak egyenletes elosztásáról, a kultúra ne maradjon csak a szerencsésebbek számára elszigetelt jelenség, hanem legyen az egész ország egyetemesen élvezett és közösen gyarapított nemzeti kincse.

Ha Kolozsvár kulturális szerepét és önállóságát összehasonlítjuk a magyar vidéki városokéval, várákozásunknak megfelelő igen előnyös helyzetképet kapunk. Ezt figyelemre méltatni annál is inkább időszerű, mert a folyóiratok és hírlapok hasábjain éppen napjainkban élénk ütemű megbeszélések és vitatkozások folynak az ország fővárosa és a vidék kultúrája közt támadt szakadékról, nagy városainknak a fővárossal egyenrangú kulturális kiképzésének módozatairól, a városegyniségek kiformalásáról és beillesztéséről a táji egységekbe, hogy a szellemi és kulturális erők egyforma elosztódásával és egyensúlyba állításával meg lehessen szüntetni egyik helyen a veszedelmes vértolulást, másik helyen pedig a beteges pangást. Mindezeket a törekvéseket és a még mindig csak az elmélet síkján mozgó megfontolásokat nagy megértéssel kíséri, bár bizonyos egykedvűséggel szemlélheti Kolozsvár, mert úgy érzi, hogy a manapság közügygé növekedett kulturális decentralizációt elsőnek és legteljesebb mértékben éppen ő valószínűsítette meg az összes magyar vidéki városok között. Vannak olyan városképző művelődési intézményei és szervei — évszázados múltú egyeteme, színháza, iskolái, könyvtárai, nyomdái, folyóiratai, tudományos egyesülete, irodalmi társulata, közművelődési alakulata, stb. —, amelyek országos viszonylatban is számottevő tényezői a magyar kultúrának. Érthető ezekből, hogy jelentős tudományos és irodalmi élet a magyar vidéken egyedül Kolozsvárt ereszett állandó és mély gyökeret, de az igazság érdekében állapítsuk meg mindjárt azt is, hogy ez a gyökérverés nem ma jött létre, hanem a lelkek mélyén elevenen élő százados hagyományok erejével még abban a próbára tevő válságos két évtizedben történt, amikor Kolozsvár mentette meg a magyar szellem elhalását az idegen világ nyomasztó légkörébe került erdélyi tereken.

Az elhatalmasodott kulturális központosítás, amelyet annak idején még Kármán Józsefék, Kisfaludy Károlyék és Széchenyiék sürgettek türelmetlenül, hogy az 1867 utáni évtizedekben túlságos sikerrel merev formát öltjön, bizonyos lenéző és gúnyosan fölényeskedő árnyalattal emlegette a vidéket és lenézte mindazt, amiben helyszíni megnyilvánulást vett észre. Manapság aztán, amikor a népi szellem előretörése is megköveteli a magyar kultúra egységének helyreállítását, sokkal helyesebb szemlélettel a művelődéspolitikai egyik legfontosabb feladatának érezzük a vidék szellemi felemelését és a nemes értelemben vett lokalpatriotizmus helyes érvényesülését. Igen örvendetes, hogy ez az eszmei felismerés, mielőtt még nálunk problémává szélesedett volna, szinte meglepetésszerűen gyakorlati keresztülvitelre talált abban a helytörténeti és kulturális folyóiratban, melyet Kolozsvári Szemle címmel ez év elején Kolozsvár thj. sz. kir. város indított meg Kolozsvár és a környékét alkotó táj kultúrájának szolgálatára. A város mindnyájunktól tisztelt és a legszélesebb körökben nagyrabecsült polgár-

mestere a kiadvány előszavában helyesen állapította meg, hogy a Kolozsvárt megjelenő folyóiratok és munkás törekvések az egész erdélyi életet ölelik fel, s e mellett hiányzik a „kolozsvári, kalotaszegi táj, mezőségi és szamosmenti szórványvidék kulturális, gazdasági életének, multjának, jelenének és jövőbeli lehetőségeinek olyan vizsgálata, amely a tudomány eszközeivel az értékeknek megőrzését, megtartását és fejlesztését kívánja szolgálni.“ Ennek a hiánynak a pótlására vállalkozott a Kolozsvári Szemle, mely a Győri Szemle, Vasi Szemle, Debreceni Szemle, a pécsi Sorsunk és a szegedi Délvidék párjaként hivatva lesz arra, hogy a város jellegét és a nemzeti életben egyedül szükséges létcélját kidomborítsa. A kezdeményezés őszinte elismerést érdemel, mert Jakab Elek bámulatos anyagot tartalmazó hatalmas monográfiája után is sok feladat vár még elvégzésre, kiegészítésre, új módszerű, mai szemléletű újraértékelésre, hogy Kolozsvár multjának gazdagságát minél kimerítőbben feltárva szemlélhessük, kulturális jelentőségét igazi méreteiben és teljes megvilágításban láthassuk.

Az új folyóiratot s vezető gondolatát, amely voltaképen a mi honismereti célkitűzésünket követi Erdély legtermékenyebb művelődési pontjára vonatkoztatva, éppen nekünk kötelességünk észrevenni és megértéssel méltányolni. Ezért méltóztassék egyetérteni abban, hogy a Szakosztály nevében bizalommal üdvözöljem a Kolozsvári Szemle fontos feladatvállalását, őszinte örömünk kíséretében, hogy Kolozsvár thj. sz. kir. városnak a mai megnehezült élet ezer gondja között időszerű tudományos feladatok szolgálatára is vannak gondolatai és szempontjai.* Kérem a Szakosztályt, hogy ezt a vállalkozást kísérje rokonszenvvel és sikerét mozdítsa elő a tárgykörbe vágó tudományos eredményeivel.

György Lajos

SEPRÓDI JÁNOS ÉS TUDOMÁNYOS HAGYATÉKA

Ez év januárjában Seprődi János özvegyének és gyermekeinek megértése végre az arra legilletékesebb helyre, az Erdélyi Nemzeti Múzeumba juttatta kora legjelentősebb erdélyi népzenei gyűjtőjének és a magyar zenetörténet országos viszonylatban is elsőrangú művelőjének, *Seprődi János*nak népzenei és zenetörténeti hagyatékát.

Az a nehéz időszak, melyben Seprődi János eltávozott az élők sorából, mint annyi magyar intézmény, úgy az EME életében is a szinte teljes tehetlenség dermedt időszaka volt. Az EME tudományos munkásságában és egyesületi életében élénk részt vevő Seprődi iránt *akkor*, 1923-ban nem rohatta le az Egyesület még futó megemlékezés formájában sem háláját. Így most, mikor Seprődi hagyatéka a Múzeum őrizetébe került, legalább néhány sort szentelünk az ember és a tudós emlékének.

Seprődi János 1874. augusztus 15-én a marostordamegyei Kibéden szegénysorsú szülőktől született. Az elemi iskolát itt és Makfalván, a középiskolát Székelyudvarhelyen, az egyetemi tanulmányokat Kolozsvárt végezte. Már

* A szerkesztő az idősebb testvér őszinte örömével csatlakozik az üdvözléshez, s maga is melegen köszönti az új folyóirat megértő létrehívóját, *Keledy Tibor* polgármestert és szerkesztőit, *Csizmadia Andor* és *Katona Lajos* városi tanácsosokat. Az, amit az Erdélyi Múzeum eddig egyedül végzett, egyebek között Kolozsvár meg közvetlen vidéke multjának és jelenének kutatását, ezután egy külön csak e célt szolgáló folyóirattal karöltve végezheti. Amellett, hogy ez bizonyos könnyebbséget jelent az EM. munkája számára, nagy lépésekkel visz előre közvetlen környezetünk, szűkebb hazánk múltbeli és jelenkori kérdéseinek megismerése felé.